

यो प्रेम + नाटकको कृतिपरक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र

सङ्काय अन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको

एम्.ए. दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको

प्रयोजनको लागि

प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

चन्द्रकला रेग्मी

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर

२०७०

शोधनिर्देशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय, मानविकि तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागको स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षकी विद्यार्थी चन्द्रकला रेग्मीले **यो प्रेम † नाटकको कृतिपरक अध्ययन** शीर्षकको शोधपत्र मेरा निर्देशनमा तयार पार्नुभएको हो । प्रस्तुत शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनको लागि सिफारिस गर्दछु ।

.....
उपप्रा. डा. दुर्गाबहादुर घर्ती
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर

मिति: २०७०/

स्वीकृति -पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत विश्वविद्यालय क्याम्पसकी छात्रा चन्द्रकला रेग्मीले त्रि.वि. नेपाली केन्द्रीय विभाग स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्षको दसौँ पत्रको प्रयोजनको लागि तयार पार्नुभएको **यो प्रेम + नाटकको कृतिपरक अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र** सोही प्रयोजनका निम्ति स्वीकृत गरिएको छ ।

शोधपत्र मूल्याङ्कन समिति

१. विभागीय प्रमुख, प्रा.डा.देवी प्रसाद गौतम
२. शोधनिर्देशक उप डा. दुर्गाबहादुर घर्ती
३. बाह्य परीक्षक उप प्रा.तिलबहादुर गुरुङ्ग

मिति: २०७०/३/२४

कृतज्ञताज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र मैले आदरणीय गुरु डा. दुर्गाबहादुर घर्तीको कुशल निर्देशनमा तयार पारेकी हुँ । उहाँले प्रस्तुत शोधपत्र तयार पार्ने क्रममा आइपरेका विभिन्न समस्यासँग जुध्ने प्रेरणा दिँदै सही मार्गमा अधि बढ्न उत्प्रेरित गरी आफ्ना कतिपय व्यावहारिक कार्यहरूलाई पन्छाएर कुशल दिग्दर्शन गराउनुभएकोमा उहाँप्रति म हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । साथै शोधपत्रको शीर्षक स्वीकृत गरी लेखनमा प्रोत्साहन गर्नुहुने विभागीय प्रमुख श्रद्धेय गुरु प्रा.डा. देवीप्रसाद गौतमप्रति पनि आभार प्रकट गर्दछु ।

यस शोधपत्र तयार पार्ने क्रममा सामग्री उपलब्ध गराइदिने त्रि.वि. केन्द्रीय पुस्तकालय र कम्प्युटर टाइप गरी सहयोग गर्ने भाइ सहदेव महर्जन प्रति पनि म धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु ।

आफूले दुःखकष्ट सहेर शिक्षाको यो स्तरसम्म पुऱ्याउनु हुने आमा मानकुमारी पौडेलप्रति आभारी छु । शोधकार्यलाई पूर्णता दिन विविध क्षेत्रमा सहयोग गर्नुहुने श्रीमान् पुष्प रेग्मीप्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु । त्यसैगरी शोधकार्य लेखनका क्रममा सहयोग गर्ने साथीहरू तथा अन्य आफन्तहरूलाई पनि सम्झन चाहन्छु ।

अत्यमा म यस शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय नेपाली केन्द्रीय विभाग कीर्तिपुर समक्ष प्रस्तुत गर्दछु ।

मिति:

चन्द्रकला रेग्मी

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रि.वि. कीर्तिपुर काठमाडौं

शैक्षिक सत्र: २०६५/२०६६

शोधवर्ष: २०६९

विषयसूची

परिच्छेद एक

शोध परिचय

पृ. १-६

१.१ विषय परिचय	१
१.२ शोधसमस्या	२
१.३ शोधको उद्देश्य	२
१.४ पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५ शोधको औचित्य र महत्व	५
१.६ अध्ययनको सीमा	६
१.७ सामग्री सङ्कलन र शोधविधि	६
१.८ शोधपत्रको रूपरेखा	६

परिच्छेद दुई

गोपालप्रसाद रिमालको नाट्ययात्रा र प्रवृत्ति

७-२७

२.१ विषय प्रवेश	७
२.२ गोपालप्रसाद रिमालको सङ्क्षिप्त परिचय	७
२.३ गोपालप्रसाद रिमालको साहित्यिक प्रेरणा	९
२.४ गोपालप्रसाद रिमालको व्यक्तित्व	१०
२.४.१ साहित्यिक व्यक्तित्व	११
क) कवि व्यक्तित्व	११
ख) नाटककार व्यक्तित्व	१४
ग) सम्पादक व्यक्तित्व	१६
२.४.२ साहित्येत्तर व्यक्तित्व	१६
क) राजनैतिक व्यक्तित्व	१७
ख) अभिनेता व्यक्तित्व	१८

२.५ गोपालप्रसाद रिमालको नाट्ययात्रा	१९
२.६ गोपाल प्रसाद रिमालको नाट्य प्रवृत्ति	१९
२.६.१ यथार्थवादी	२०
२.६.२ नारीवादी	२२
२.६.३ सामाजिकता	२३
२.६.४ विद्रोहात्मकता	२४
२.६.५ मनोविश्लेषणात्मकता	२५
२.६.६ अन्वितित्रयको प्रयोग	२६
२.६.७ काव्यात्मकता	२६
२.६.८ न्यून अङ्क दृश्य योजना	२७
२.७ निष्कर्ष	२७

परिच्छेद तीन

यो प्रेम † नाटकको विधातात्विक विश्लेषण २८-६०

३.१ विषयप्रवेश	२८
३.२ शीर्षक	२८
३.३ कथावस्तु	३२
३.४ पात्र	४३
३.४.१ प्रमुख पात्रको चरित्रचित्रण	४४
क) शेखर	४४
ख) गङ्गा	४७
३.४.२ सहायक पात्रको चरित्रचित्रण	५०
क) सानुबाबु	५०
ख) शशि	५१
३.४.३ गौण पात्रको चरित्रचित्रण	५२
३.५ संवाद	५३
३.६ परिवेश	५५

३.७ भाषाशैली	५७
३.८ उद्देश्य	५९
३.९ निष्कर्ष	६०

चौथो परिच्छेद

सारांश र निष्कर्ष	६१-६४
-------------------	-------

४.१ विषयप्रवेश	६१
४.२. परिच्छेदगत सारांश र निष्कर्ष	६१
४.३ समग्र निष्कर्ष	६४
सन्दर्भसामग्री सूची	